

Sjømat Norge

Årsmelding 2019

Om Sjømat Norge

Sjømat Norge er en landsomfattende kombinert bransje- og arbeidsgiverforening og er en del av Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO). Sjømat Norge Service er en del av Sjømat Norge. Ved utgangen av 2019 hadde Sjømat Norge 670 medlemsbedrifter. Selv om en del av disse inngår i konsern, gjør dette Sjømat Norge til landets klart største organisasjon innenfor marine næringer. I sum har medlemsbedriftene i Sjømat Norge omlag 14 300 arbeidstakere.

Sjømat Norge representerer havbruksnæringen fra rogn til marked, også selskap som selger tjenester og produkter til havbruksnæringen. Blant disse inngår havbruksrederi, produsenter av utstyr, tjenesteleverandører og selskap som arbeider innenfor fiskehelse- og miljøområdet. I fangstbasert sektor dekker Sjømat Norge bedrifter fra kaikanten og ut til markedet. Sjømat Norge organiserer også bedrifter som produserer fiskemel, fiskefôr, føringredienser og marine ingredienser til næringsmidler og kosthold.

Organisasjonens formål er:

- å ivareta og fremme medlemmenes felles interesser overfor myndigheter, nasjonale og internasjonale institusjoner, organisasjoner og samfunnet for øvrig
- å arbeide for at medlemmene får rammebetingelser og utviklingsmuligheter som styrker deres konkurransedyktighet og lønnsomhet, og gir gode og sikre arbeidsplasser
- å sørge for aktiv profilering av næringen
- å styrke næringens kompetanseutvikling
- å arbeide for gode og stabile forhold mellom medlemsbedriftene, de ansatte og deres organisasjoner
- å ivareta medlemmenes interesser innad i NHO.

Sjømat Norge har hovedkontor i Næringslivets Hus i Oslo og kontorer i Bergen, Ålesund, Trondheim og Tromsø.

Sjømat Norge har forhandlingsansvar for følgende overenskomster:

- Overenskomst for Fiskemel og Fiskefôrindustrien med Industri Energi
- Havbruksoverenskomsten med Fellesforbundet
- Fiskeindustrioverenskomsten med Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelforbund
- Overenskomst for Service- og flerbruksfartøy med: Norsk Sjømannsforbund, Norsk Sjøoffisersforbund og Norsk Maskinistforbund
- Overenskomst for skip med: Norsk Sjømannsforbund, Norsk Sjøoffisersforbund og Norsk maskinistforbund

Betingelser og rettigheter knyttet til medlemskap, organisering og øvrige bestemmelser er nedfelt i Sjømat Norges vedtekter (vedtatt i 2001, sist endret 3. april 2019)¹.

¹ <http://sjomatnorge.klappmedia.no/wp-content/uploads/2019/04/Vedtekter-pr-april-2019-1.pdf>

2019 i tall

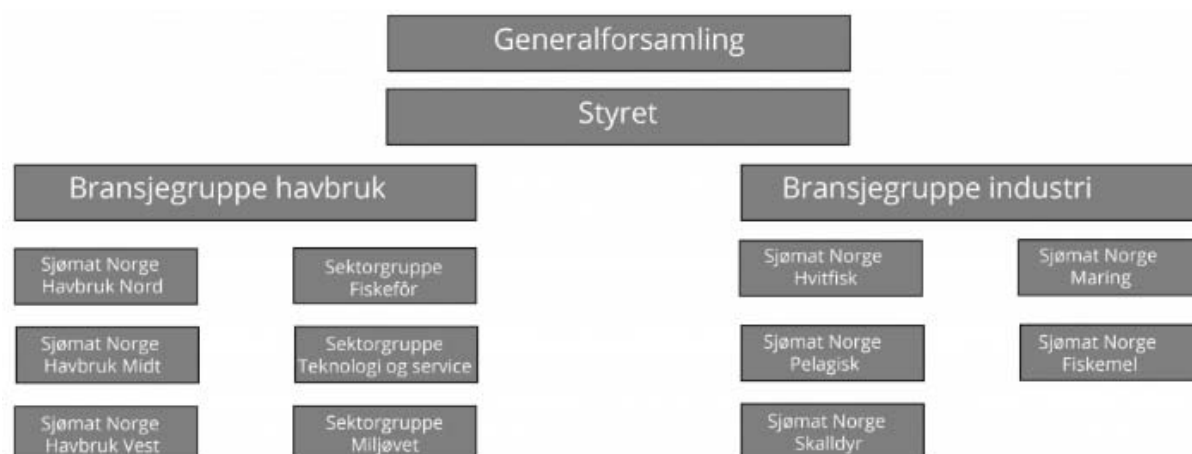
	2016	2017	2018	2019
Medlemsbedrifter	491	550	600	670
Årsverk i medlemsbedriftene	ca. 12 000	ca. 12 500	ca. 14 000	ca. 14 300
Antall møter i styret **	15	15	10	12
Behandlede saker i styret ***	71/25	81/27	63/26	74/30
Antall møter i bransjegruppene	13	14	14	12
Behandlede saker i bransjegruppene	84	100	87	85
Ansatte i administrasjonen	20	21	22	24
Sykefravær i administrasjonen	0,4 %	1,4 %	2,6 %	0,4%

Årsregnskap for 2019 er å finne i eget dokument.

**) Møter i styret inkl. skriftlige møter/behandlinger.

***) Styresaker for hhv. Sjømat Norge/Sjømat Norge Service. Styret i Sjømat Norge Service er sammenfallende med styret i Sjømat Norge og møtene avvikles parallelt.

Tillitsvalgte organer

Sjømat Norge representerer en stadig økende del av den samlede sjømatnæringen, og dette gir oss tyngde og gjennomslagskraft. Sjømat Norges strategier forankres bredt gjennom organisasjonsarbeidet i de tillitsvalgte organer. Mellom generalforsamlingene er styret øverste besluttsende organ i Sjømat Norge.

Bransjegruppene for henholdsvis havbruk- og industrisektoren er de viktigste rådgivende organene for styret. Bransjene har også egne sektorgrupper. Innenfor havbruk er det regionlag for havbruksbedriftene i Nord-Norge, Midt-Norge og Vestlandet, samt sektorgrupper for fiskefôr, teknologi og service og miljø- og veterinærtjenester (MiljøVet). Denne sektorgruppen ble etablert i 2019 som et resultat av at bedriftene i bransjen ønsket et medlemstilbud i Sjømat Norge. På industrisiden ble det i 2019 etablert tre nye

sektorgrupper; hvitfisk, pelagisk og skalldyr. Disse kom til erstatning for tidligere pris- og reguleringsutvalg. Fra før er det innen industri sektorgrupper for marine ingredienser (maring) og fiskemel.

I tillegg til møter i tillitsvalgte organer gjennomføres det i løpet av året flere regionvise, bransjevise og tematiske medlemsmøter.

Sjømat Norge har også tillitsvalgte i NHO. Styreleder Inger-Marie Sperre har siden 2017 hatt vervet som visepresident i NHO. I tillegg har Sjømat Norge én fast representant i NHOs representantskap og tre representanter i NHOs generalforsamling.

Slik jobber vi på vegne av våre medlemmer

Sjømat Norge jobber for å følge opp medlemmenes interesser på best mulig måte. Administrasjonen planlegger og gjennomfører det arbeids- og næringspolitiske arbeidet sammen med tillitsvalgte. Administrasjonen utarbeider høringsvar², deltar i råd og utvalg, og leverer rådgivningstjenester på ulike fagområder til medlemsbedriftene.

Eksternt relasjonsarbeid og alliansebygging

Sjømat Norge har en sentral oppgave i å fremme medlemmenes interesser og bidra til gode rammebetingelser. Dette fordrer bred kontakt med politiske miljøer, forvaltning og andre aktører gjennom året. Møtepunktene er av ulik art og fra organisasjonen er både administrasjon og tillitsvalgte involvert i dette arbeidet. Dette er viktig for å dele informasjon og kunnskap om næringen og formidle hvilke utfordringer næringen møter og hvilke behov og ambisjoner sektorene har for utvikling, matproduksjon, verdiskaping og sysselsetting. Sjømat Norge deltar i viktige allianser på saksområder der det er felles interesser.

Sjømat Norge er en viktig stemme innad i NHO, som igjen er en toneangivende stemme i den offentlige debatten. Samarbeidet med NHO sentralt og de øvrige landsforeningene som organiserer det havbaserte næringslivet er styrket. I 2019 har Sjømat Norge også hatt et godt samarbeid med flere av de største arbeidstakerorganisasjonene i næringspolitiske saker og presentert et felles næringspolitisk notat.

Sjømat Norge har god dialog og samhandling med omgivelsene. I 2019 har vi videreført dialogen med sentrale samfunnsaktører som miljøbevegelsen, dyrevernerne, forskningsinstitusjoner, forvaltningen og politiske organ.

Politisk arbeid

Sjømat Norge legger stor vekt på politisk arbeid overfor Stortinget og regjeringen samt politikere regionalt og lokalt. Sjømat Norge er til stede på høringer som er relevante for næringen, og følger opp saker som har betydning for våre medlemmer, herunder arbeidet knyttet til statsbudsjettet. I 2019 har Sjømat Norge hatt stor aktivitet knyttet til fylkestings- og kommunevalget. Dette inkluderer innspill til alle politiske partiers programkomiteer i forkant av valget. Partiene har allerede startet sitt arbeid med partiprogrammene for neste stortingsperiode og Sjømat Norge jobber med innspill til disse.

Det årlige arrangementet med bedriftsbesøk og faglig opplegg for de ungdomspolitiske partiene ble i 2019 arrangert i Finnmark.

² <https://sjomatnorge.no/kategori/om-fhl/horingsuttalelser/>

Fellestiltak for omdømmearbeidet

Sjømat Norge har sammen med de andre organisasjonene i næringen etablert felles arenaer både for toppledere og kommunikasjonsmedarbeidere. Dette for å styrke omdømmearbeidet, koordineringen og den utadrettede formidlingen av felles budskap og faktainformasjon knyttet til "ikke-politiske" tema i sjømatnæringen.

2019 i sjømatnæringen

I 2019 passerte sjømatnæringen 100 mrd. i eksportverdi, en viktig milepæl. Bidragene fra vår næring markerer seg som stadig viktigere for Norge. I 2019 har vi virkelig fått på agendaen hva vi skal leve av i fremtiden og hvordan fremtidsnæringene bør forvaltes. Det vil kreve mye å opprettholde velferden i Norge og sikre fremtidige generasjoner. To av de viktigste bidragene til dette er å skape arbeidsplasser og sikre inntekter fra våre eksportnæringene. Her spiller sjømatnæringen en vesentlig rolle.

Samtidig har næringen vår et større oppdrag, å produsere sunn og bærekraftig mat i en verden med økende befolkning og behov for sjømat. En ting er sikkert: For å lykkes med dette er vi avhengig av rammevilkår som tillater vekst.

Til sammen gjør dette Sjømat Norge til en viktig samfunnsaktør, med en stadig tydeligere stemme.

Blått taktskifte – ti år til mål

I 2017 utarbeidet Sjømat Norge vår langsiktige strategi for sjømatnæringen "Et Blått taktskifte". Vi tar stadig nye og viktige steg å realisere ambisjonene våre.

Sjømat 2030

Arbeidet med Sjømat 2030 setter sjømatnæringen inn i et globalt perspektiv ved å ta utgangspunkt i åtte av FNs 17 bærekraftsmål, og angir hvordan den norske sjømatnæringen kan bidra til å oppfylle disse. Sjømat Norge har vedtatt slik visjon for Sjømat 2030:

"Den norske sjømatnæringen skal være en globalt ledende produsent av sunn mat. Vi skal levere sjømat, marine ingredienser, produksjonskompetanse og teknologi i verdensklasse. Gjennom bærekraftig produksjon og innovasjoner skal norsk sjømatnæring være Norges viktigste bidrag til å nå FNs bærekraftsmål."

Vi skal sikre bærekraftig vekst gjennom å løse utfordringene knyttet til lus, rømming, fôr og fiskevelferd. Fisket må skje innenfor fastsatte kvoter, og gjøres tilgjengelig for norsk sjømatindustri. Vi kan og bør stå for mye mer av foredlingen selv og vi må skape en industri av teknologi- og tjenesteselskaper med verden som marked, slik oljenæringen har gjort før oss. Vi skal også skape helt nye arbeidsplasser innen fôr, helse og bioteknologi basert på råstoff vi ikke bruker godt nok i dag. Dette betyr at hele kysten og hele landet tas i bruk.

For å lykkes er vi avhengige av at myndighetene bidrar gjennom modernisering av sjømatnæringens lov- og regelverk, sikrer et fornuftig skatteregime der også vertskommunene får inntekter – og jobber for at næringen har full internasjonal markedsadgang.

Viktige saker i Sjømat Norge i 2019

Like konkurransevilkår for fiskeindustrien

Like konkurransevilkår er en sentral forutsetning for at fiskeindustrien skal ha gode rammevilkår, og også i 2019 har Sjømat Norge arbeidet mye med problemstillinger knyttet til ressurskontroll, arbeidslivsforhold, organiseringen av førstehåndsomsetningen av fisk og fiskesalgslagenes praktisering av fiskesalgslagsloven.

Et offentlig utvalg leverte i november 2019 NOU 2019: 21 Framtidens fiskerikontroll. Utredningen er omfattende, og foreslår betydelige endringer både når det gjelder kontrollsystem, organisering og regelverk.

De siste årene har andelen fryst fisk omsatt på salgslagene auksjoner vært synkende. Stadig mer fisk blir håndtert i eierintegreerte systemer, og blir i praksis ikke gjort tilgjengelig for konkurranse og salg gjennom salgslagene. Både Sjømat Norge og salgslagene er innforstått med at måten førstehåndsomsetningen blir praktisert på har betydning for både strukturen i næringen og verdiskaping av råstoffet. Gjennom 2019 har det blitt jobbet med endringer av regelverket, og de aktuelle salgslagene sendte mot slutten av året ut et forslag som langt på vei er i tråd med Sjømat Norges tidligere innspill.

Når det gjelder pelagisk sektor, så har det også i 2019 vært konflikter mellom fiskeindustrien og Norges Sildesalgslag. For Sjømat Norge er det viktig at konflikter om prinsipielle spørsmål ikke påvirker samhandlingen mellom leverandør og kunde i den daglige handelen, samtidig som det er vesentlig at vi følger opp saker som reduserer konkurransekraften for norske fiskeindustribedrifter. Et grunnleggende krav fra Sjømat Norge er at norsk fiskeindustri har mulighet til å konkurrere om utenlandske fangster på like vilkår som våre utenlandske konkurrenter. Videre mener Sjømat Norge at tilgangen på detaljert omsetningsinformasjon må begrenses. Det har også vært uenighet om minsteprismodellen for blant annet norsk vårgytende sild. Sjømat Norge finner det sterkt beklagelig at Norges Sildesalgslag ikke har vilje til å finne løsninger som imøtekommer fiskeindustrien i Norge. Dette undergraver industrien i Norge, og er ikke i tråd med formålsbestemmelsene i fiskesalgslagsloven.

Behovet for felles markedstiltak

Styret i Sjømat Norge har i 2019 igangsatt en vurdering av hvilke behov næringen har for fellestiltak på markedsområdet. Hensikten med arbeidet er å kunne gi føringer for relevante fellesaktiviteter for en samlet næring. Arbeidet sluttføres i 2020, og Sjømat Norge vil følge opp dette arbeidet fremover.

Sjømat Norge er kritisk til at Nærings- og fiskeridepartementet har oppnevnt et styre for Norges sjømatråd hvor stadig flere av medlemmene ikke har sitt daglige virke direkte i næringen. For sjømatnæringen er det viktig at Norges sjømatråd er tett koblet på næringen og har god nærings- og markedskompetanse.

Markedsadgang

EØS og brexit

I 2019 kunne vi feire 25-års jubileum for EØS-avtalen. Selv om avtalen har klare svakheter når det gjelder handelen med sjømat, er det liten tvil om at EØS-avtalen har bidratt til å sikre posisjonen for norsk sjømat i EU-markedet. EØS er som navnet tilsier noe langt mer enn en handelsavtale, det er et økonomisk samarbeid. For sjømatnæringen har derfor særlig harmonisering av matregelverket og fri bevegelse av arbeidskraft vært viktig for utviklingen av næringen her til lands.

Også i jubileumsåret har overraskende mange, fra både politiske partier og organisasjoner, argumentert for å si opp eller reforhandle EØS-avtalen. Det ser ut til å være en tro på at en kan fjerne de delene av EØS-avtalen vi ikke liker, men samtidig holde fast på fordelene.

For Sjømat Norge bekrefter eksporttallene igjen og igjen hvor viktig Europa er som marked. I en verdenssituasjon med stadig flere handelskonflikter blir EU enda viktigere for oss. I dette bildet representerer EU den nødvendige stabiliteten for å få avsetning på en samlet matproduksjon basert på nærmere 4 millioner tonn råvarer.

Sjømat Norge har i 2019 hatt høy beredskap på mulige nye hindringer i handelen med Storbritannia etter brexit. Avtalen mellom Storbritannia og EU om en ordnet utgang av EU betyr at det ikke blir noen praktiske endringer for bedriftene i overgangsperioden som varer ut 2020.

Norge må nå, i likhet med andre land sørge for å forhandle fram en ny og permanent handelsavtale med Storbritannia. Vi må unngå at vi blir stående i en situasjon uten nødvendige ordninger på plass når overgangsperioden utløper. For sjømatnæringen betyr dette at vi må ha konkurransedyktig markedsadgang til Storbritannia, både når det gjelder toll og veterinære forhold. Videre må vi også ivareta den handelen som skjer gjennom landinger fra britiske fartøy til fiskeindustrien i Norge. Handelsforhandlinger er aldri lette, og vi må være forberedt på at vi må stå opp for våre interesser på norsk side.

Brexit vil også kreve nye avtaler rundt fordeling og forvaltning av fiskeressurser. For vår del gjelder dette bestander som vi deler med EU og andre stater (Island, Færøyene og Russland). For flere av disse bestandene mangler vi i dag avtaler om fordeling, noe som fører til et høyere fiskepress enn hva havforskerne anbefaler. Dette er en bærekraftsutfordring og en markedsutfordring.

Det foregår også et betydelig fiskeri i britisk farvann. Også norske fartøy har hatt tilgang på dette farvannet gjennom fiskeriavtalen med EU. Dette er tillatelser som nå må forhandles på nytt.

Sjømat Norge har i beretningsåret hatt flere aktiviteter rettet mot å skape forståelse og oppmerksomhet om betydningen av EØS-avtalen samt fortsatt adgang til det britiske markedet etter en forventet brexit. Aktivitetene har vært i form av tett kontakt med våre medlemsbedrifter, gjennom medlemsmøter og seminarer, innlegg på konferanser og kronikker. Sjømat Norge har også hatt en rekke møter med både norske og britiske myndigheter om markedsadgang for sjømat.

Brasil

Også i 2019 har markedsadgang til Brasil vært krevende. Sjømat Norge har jobbet med oppfølgingen av det nye saltfiskregelverket som trådte i kraft tidlig i 2019. Vareflyten har i hovedsak gått greit, men uforutsigbarheten medfører usikkerhet og risiko for eksportørene. Høsten 2019 var det flere partier med klippfisk som ble stoppet, og Sjømat Norge fulgte opp norske myndigheter og brasilianske samarbeidspartnere tett. Arbeidet med markedsadgang og forutsigbar vareflyt er en prioritert oppgave for Sjømat Norge.

MSC-sertifisering

Mer enn 90 prosent av fiskeriene våre er sertifisert etter MSC-standarden. Dette har blitt en stadig viktigere billett for markedsadgang. Samtidig er det en bekymring for Sjømat Norge at ulike vilkår som ligger til grunn for sertifiseringen gjør at mange norske fiskerier risikerer å miste sertifiseringen.

Markedet setter også i økende grad krav til sosial bærekraft ivaretatt gjennom verdikjeden. MSC har lenge vært under press fra enkeltaktører om å inkludere sosiale forhold i standarden, og har nå tatt forsiktige steg i denne retning.

MSC er et viktig verktøy for å markedsføre norsk fisk internasjonalt, og hele verdikjeden bruker både tid og ressurser på å ivareta disse sertifiseringene. Vi ser også at MSC nå beveger seg inn på stadig større områder av næringsutøvelsen. Sjømat Norge mener det er nødvendig at den norske sjømatnæringen i enda større grad engasjerer seg i arbeidet med utvikling av standarder og oppfølging av eksisterende og nye sertifikater.

Algekrisen

Våren 2019 ble flere havbruksbedrifter i nord hardt rammet av algen *Chrysochromulina leadbeateri*. Åtte millioner laks, som utgjør 13 000 tonn, døde i Nordland og Sør-Troms som følge av algeangrepet.

Alvorsgraden i krisen illustreres ved denne medieanalysen.

Sjømat Norge har jobbet for å sikre oppdretterne som mistet store mengder fisk i forbindelse med algekrisen, kompensasjon for tapet. For å hjelpe oppdretterne som ble rammet, ble det åpnet for at selskapene kunne søke Fiskeridirektoratet om å få erstattet den tapte produksjonen. Selskapene som søkte om kompensasjon, kan i løpet av de fem neste årene hente ut produksjon fra en konto i direktoratet. Hvor mye de kan ta ut, avhenger av hvor mye fisk de mistet i forbindelse med algeangrepet.

Nofima-rapporten «Kartlegging av hendelsesforløp og beredskap under giftalgeangrepet våren 2019» konkluderer med et behov for å oppskalere beredskapsplanene, samt sørge for enda bedre overvåkingssystemer. Sjømat Norge har sammen med Mattilsynet, Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet vært sentral i arbeidet der man i fellesskap har nedfelt to arbeidsgrupper som jobber videre med overvåking og beredskap.

I rapporten fra Nofima heter det at det synes hensiktsmessig at Mattilsynet og Fiskerirektoratet varsles samtidig dersom tilfeller med akutt dødelighet skulle oppstå. En rask varsling vil være avgjørende for straks å sette i gang beredskapen for å minimere skadeomfanget av en akutt hendelse. Denne beredskapen skal involvere berørte myndigheter, samtlige selskap i området og avklarte ressurser som må inn.

Et bedre overvåkingssystem som omfatter algeoppblomstring mer generelt vil kunne gi enda raskere respons. I rapporten heter det at man da trenger en metode som raskt kan konstatere om vannet inneholder giftige alger. Den oppskalerte beredskapsplanen skal være klar før algeoppblomstringen starter våren 2020, og vil i første omgang gjelde for alger. En beredskapsplan skal på sikt gjelde for alle mulige akutte hendelser. Det vil si at samme varsling skal benyttes ved andre akutte hendelser. Arbeidsgruppen for overvåkingen ledes av Havforskningsinstituttet, mens Sjømat Norge leder arbeidet med å forbedre beredskapsplanene.

Sjømat og bærekraft

Sjømat Norge har aktivt deltatt i arbeidet med å øke konsumet av sjømat både for å ivareta klimapolitiske målsettinger og for å sikre et sunnere kosthold. Dette budskapet er i 2019 formidlet både på konferanser og i

diverse medieutspill. Men på hjemmebane ser vi eksempler på hvordan næringen vår og dens bidrag glemmes. Høsten 2019 var Oslo og Utenriksdepartementet vertskap for den internasjonale Our Ocean-konferansen hvor søkelyset ble satt på de enorme mulighetene som ligger i havet. Samtidig ble de nye politiske plattformene for både Oslo og Bergen lagt frem uten å nevne sjømat. Ikke bare er det dårlig klimapolitikk, det strider også mot kostholdanbefalingene. Sjømat Norge har påpekt at dette er problematisk både ovenfor Oslo kommune, Bergen kommune, i mediedebatter og i møter med folkehelseministeren. Sjømat Norge samarbeider tett med helsemyndighetene for å fokusere på at vi trenger å spise #MerAv frukt, grønt, grovt og sjømat. Men sjømatkonsumet faller. Spesielt blant barn og unge.

Om miljømessig bærekraftig utvikling

Norge er verdens nest største eksportør av sjømat. Norsk eksportvolum (35 millioner porsjoner per dag) dekker sjømatbehovet for mer enn 120 millioner mennesker på årsbasis i henhold til WHO's kostholdanbefalinger. Norge har de rette forutsetninger for å flerdoble produksjonen av sjømat og særlig gjennom oppdrett såfremt produksjonen er miljømessig bærekraftig.

Staten ved matdepartementene har angitt at matpolitikken inneholder elementer fra helse-, nærings-, forbruker- og miljøpolitikken, og at hovedmålsetningen omfatter bl.a. trygg mat, god plantehelse, god fiskehelse/-velferd, og at det bl.a. skal legges vekt på verdiskaping, langsiktig matforsyning og miljøvennlig produksjon (St.prp. nr. 1 (2007-2008)).

Klimasaken er en av flere store utfordringer FN fokuserer på i bærekraftmålene. Miljømessig bærekraft må ivaretas, og verdens økende befolkning må få dekket sitt behov for mat slik dette er formulert i FNs Menneskerettserklæring. Stockholm Resilience Centre³ har pekt på at en av fem forutsetninger/hovedstrategier for å nå FNs bærekraftmål innen 2050, er at matproduksjonen må bli mer effektiv for å nå målene om tilstrekkelige volumer sammen med målet om redusert miljømessig påvirkning. Blant annet WHO og EU har pekt på at inntaket av sjømat hos folk er for lavt til å kunne sikre et ernæringsmessig sunt kosthold. FAO understreker at økt sjømatproduksjon bare kan oppnås gjennom økt akvakulturproduksjon, altså oppdrett. De miljømessige påvirkningene av matproduksjonen på land, må ned. En del av løsningen for å få til dette er å høste mer av havets bioproduksjon for å produsere mer mat. I dag er ca. 98 % av klodens matproduksjon basert på landbruk og produksjon på land, og bare 2 % av den globale matproduksjonen er basert på havets biologiske ressurser. Dette til tross for at nærmere 50 % av klodens bioproduksjon skjer i havet, altså at naturens produksjon av biologisk materiale (summen av alt levende som vokser) målt i masse er omtrent like stor i vann som på land. Også *The High Level Panel for a Sustainable Ocean Economy* som samarbeider tett med FN, peker på at bl.a. utvikling av sjømatproduksjonen er en av løsningene for å håndtere miljøutfordringene. Panelet peker på bl.a. på høsting av arter lavere ned i næringspyramiden enn fangst av fisk for direkte humant konsum, og dokumentasjon av miljøfotavtrykkene, som viktige tiltak for å nå målene⁴. I dag er det bare ca. en tredjedel av produksjonen av fisk basert på akvakultur som er produsert i havet og to tredjedeler i ferskvann. Dette illustrerer svært godt hvilket potensial som ligger i utviklingen av marint havbruk.

Et viktig bidrag for å nå FNs bærekraftmål er derfor å øke sjømatproduksjonen og at denne hovedsakelig blir basert på høsting av organismer i havet.

Naturmangfold

Ivaretagelse av naturmangfoldet / biodiversiteten har økende oppmerksomhet nasjonalt og internasjonalt. For sjømatproduksjon er hensynet til biodiversitet viktig fordi fangst på ville bestander har en direkte effekt på arter, og på naturtyper. Også havbruk påvirker naturmangfoldet selv om påvirkningene kan sies å være mer indirekte.

³ <https://www.stockholmresilience.org/publications/artiklar/2018-10-17-transformation-is-feasible---how-to-achieve-the-sustainable-development-goals-within-planetary-boundaries.html>

⁴ https://oceanpanel.org/sites/default/files/2019-10/HLP_Report_Ocean_Solution_Climate_Change_final.pdf

Sjømat Norges miljøpolitiske målsetning omfatter også ivaretagelse av naturmangfoldet. En utfordring når det kommer til dette, er at metodene for å kvantifisere påvirkningene på naturmangfoldet ikke er velutviklede, slik at status, utviklingstrender og effekt av ulike tiltak er vanskelige å måle. I Norge er det naturmangfoldloven som er den overordnede loven når det gjelder ivaretagelse av biodiversiteten.

Oppfølging av miljømålene i Sjømat 2030

I korthet er hovedstrategien for å redusere de miljømessige påvirkningene av sjømatproduksjon følgende:

- Gjøre andelen av marine råvarer dominerende i fôr til fisk dvs. redusere dagens bruk av vegetabiliske råvarer som brukes til humant konsum tilsvarende
- Redusere bruken av fossil energi og bruk av fossile råvarer vesentlig slik som bl.a. påpekt i Klimakur 2030

Det er to viktige forutsetninger knyttet til det første: all høsting må være bærekraftig ved at bioproduksjonen til bestandene som det høstes av, ikke reduseres og at hensynet til biomangfoldet er ivaretatt.

Målene forutsetter omfattende endringer og investeringer bl.a. knyttet til FoU, og dersom Norge skal kunne realisere sitt potensial for sjømatproduksjon fullt ut, er det en forutsetning at det er en nær samhandling mellom myndighetene med deres virkemiddelbruk og sjømatnæringene.

Sjøbasert havbruk har lavt klimaavtrykk, men også lavutslippsnæringer må redusere sine klimautslipp. Vi må se dette i lys av vår verdikjede. Fiskefôret bidrar med omtrent halvparten av miljøfotatrykket til laksen. Havbruksnæringen jobber derfor med å endre bruken av fôrråvarer som kan erstatte plantebaserte råvarer som soya. Mer av råvarene bør høstes eventuelt dyrkes i havet. Resultatene vises allerede gjennom økt bruk av insektmel, avskjær fra fiskeindustrien og krill. For å realisere målsetningen om økt bruk av marine råvarer basert på høsting, er det stort behov for ny kunnskap om forekomst av "nye" arter som raudåte og de såkalte mesopelagiske artene, og om deres egnethet som fôrråvarer. Videre er det behov for utvikling av fangst- og konserveringsteknologien for disse råvarene. Til det trengs det kraftfulle virkemidler, og det er en absolutt forutsetning at det er god samhandling mellom myndighetene og aktørene i sjømatproduksjonen for at dette skal kunne realiseres. Statens virkemiddelapparat for å realisere det grønne skiftet må også rettes direkte inn mot høsting av nye marine arter til bruk i marin akvakultur. Resultatene av dette vil være et stort bidrag til en bærekraftig utvikling av marin akvakultur i global sammenheng – ikke minst for utviklingsland.

Når det gjelder et annet tiltak for å redusere klimafotavtrykket for sjømat, gjennomføres det en storstilt elektrifisering av havbruksanleggene som er et viktig steg i riktig retning. I tillegg skjer en overgang til fossilfrie energiløsninger på havbruksfartøylene, og for transport av fisk til markedene.

Matsvinnet skal halveres

FNs ferske klimarapport konkluderer med at redusert matsvinn er et av de viktigste tiltakene for å redusere klimagassutslippene. Globalt sett står matsvinn for 8 til 10 prosent av klimautslippene våre.

Sjømat har lavt miljømessig fotavtrykk og er klimavennlig mat. Likevel kan miljøfotavtrykket ytterligere reduseres, blant annet ved å sørge for at maten som produseres utnyttes på best mulig måte. Sjømat Norge er derfor part i matsvinnsavtalen som er inngått mellom regjeringen og matbransjen, med den hensikt å bidra til å halvere matsvinnet i Norge innen 2030. Sjømatnæringen har hittil fokusert på å kartlegge årsaker til og mengder av matsvinn i lakseslakterier, villfiskmottak for både hvitfisk og pelagisk, foredling og sjømatproduksjon. Arbeidet har vært finansiert av FHF og utført av Sintef Ocean, og foreløpige tall viser at matsvinnet i sjømatindustrien er mindre enn 3 prosent i forhold til mengde produsert vare. Årsakene til matsvinn kan være både tekniske og menneskelige feil som fører til at fisk faller på gulvet, fisk blir skadet, feil ved filetering, feil blanding av ingredienser, feil på emballasje, etiketter m.m. Det gledelig lave sjømatsvinn er et resultat av at sjømatindustrien i mange år har hatt fokus på å utnytte mest mulig av fisken til verdifulle, næringsrike og sunne konsumprodukter. Bedrifter rapporterer at fokus på matsvinn har bidratt til økt utbytte, utvikling av nye produkter og at kundene etterspør dokumentasjon på matsvinnsarbeidet. Endelig rapport presenteres på et matsvinnseminar med både klima- og miljøministeren og fiskeri- og sjømatministeren til stede våren 2020.

I tillegg til forbedringer i egen bedrift, er det også innført tiltak som kan bidra til å redusere matsvinn i butikk og hjemme hos forbruker: For eksempel emballasjeløsninger som forlenger holdbarheten, mer egnede porsjonsstørrelser, og økt bruk av "best før" som holdbarhetsmerking sammen med supplerende informasjon som "ofte god etter".

Sjømatnæringen har i mange år hatt god oversikt over mengdene og utnyttelsen av restråstoff til konsum- eller fôrprodukter. Utnyttelsesgraden øker fra år til år, i 2018 var den på hele 82 prosent av 955 000 tonn restråstoff. Økningen skyldes i all hovedsak bedre utnyttelse av restråstoff fra hvitfisk, som er nesten doblet siden 2012. På pelagisk utnyttes alt, fra havbruk er det kun blodet som ikke utnyttes. De første lave tall på matsvinn sammen med høy utnyttelsesgrad av restråstoff, viser at sjømatindustrien har kommet langt og har god ressursutnyttelse. Men det stopper ikke her, som alltid er det mulig å bli enda bedre. Målet er at sjømat stadig får lavere miljøfotavtrykk og blir enda mer klimavennlig mat. Best mulig utnyttelse av tilgjengelig råstoff og redusert matsvinn blir ikke mindre viktig fremover med tanke på klimautfordringene.

#MerAv og samarbeid for økt sjømatkonsum

Sammen med resten av matbransjen, dagligvarehandelen og serveringsbransjen deltar Sjømat Norge som representant for sjømatnæringen i et forpliktende samarbeid med helsemyndighetene om å bidra til et sunnere kosthold. Rammen og felles mål er nedfelt i "Intensjonsavtalen for et sunnere kosthold". Målet er å øke forbruket av fisk og sjømat, grove kornprodukter, grønnsaker, frukt og bær - og samtidig redusere befolkningens inntak av sukker, salt og mettet fett. Medlemsbedriftene Br. Karlsen, Domstein Sjømat, Insula, Pelagia, Salmon Brands, Svanøy Røykeri og Lerøy Seafoods, har signert tilslutningsavtaler og forpliktet seg særskilt til å bidra til økt sjømatkonsum. Sjømat Norge, Norges Frukt- og Grønnsakgrossisters Forbund, og Baker - og konditorbransjens landsforening, koordinerer arbeidet for 20 prosent økt inntak av grønnsaker, frukt og bær, grove kornprodukter og sjømat, det vil si #MerAv. I fellesskap arrangeres det halvårlege seminarer for å dele kunnskap om forbrukeradferd og konsumutvikling, kommunikasjon, produktutvikling og andre relevante tema som kan være med å inspirere aktørene som er med i arbeidet. Helsedirektoratets #MerAv-kampanje og Norges Sjømatrådets kampanje "3-i-uka" er eksempler på kampanjer rettet mot forbruker som skal inspirere folk til å tilberede og spise mer sjømat.

Til tross for målrettet arbeid for økt sjømatkonsum går fiskeforbruket i feil retning. Fra 2015 til 2018 har det vært en urovekkende stor nedgang på hele 15 prosent. Det er særlig bekymringsfullt at barn og unge spiser for lite fisk, både myndigheter og sjømatbransjen har en stor oppgave foran oss med å snu denne negative utviklingen. Alt tyder på at det er behov for en enda sterkere innsats rettet mot målgruppen barn og unge. Sjømat Norge har tatt opp behovet for målrettede nasjonale tiltak rettet mot skolen med både Helse- og omsorgsdepartementet og Nærings- og Fiskeridepartementet. Sjømat Norge har bidratt til at Ungt Entreprenørskap (UE) har utarbeidet forslag til to sjømatprogram med tanke på oppstart i skoleåret 2020/2021. Målet er å øke kunnskapen om sjømat i skolen og engasjere elevene til å finne løsninger som bidrar til å øke sjømatkonsumet blant de unge. Det er en utfordring at landets to største kommuner nå synes å legge til grunn andre kostråd enn de som følger av de nasjonale kostrådene og ikke nevner behovet for økt sjømatkonsum i sine plattformer. Sjømat Norge vil prioritere videre oppfølging av disse sakene i 2020.

Trygg Trailer: Utvidet til å gjelde hele næringen

Høsten 2011 satte Sjømat Norge i gang prosjektet «Trygg Trailer», etter initiativ fra Nova Sea på Lovund. I samarbeid med Statens Vegvesen begynte laksenæringa å kontrollere vogntog fra slakteriene før de ble lastet. Dersom vogntogene ikke anses forsvarlige, blir Statens Vegvesen varslet, slik at de kan hindre vogntogene ferdsl på veiene. Ved en rekke tilfeller har vogntog blitt nektet videre ferdsl som en følge av at sjømatbedrifter har varslet Vegvesenet. Fra 2012 til 2017 har antallet ulykker med vogntog på norske veier gått ned fra ca. 250 til 150 pr år. De alvorlige ulykkene denne vinteren har gjort dypt inntrykk.

I 2019 ble prosjektet utvidet til å omfatte hele næringen for å sikre en tryggere fremtid for alle som bidrar til å frakte sjømaten ut til markedet. Sjømat Norge har i 2019 målrettet innsatsen mot hvitfisknæringen som også har betydelig transport med bil.

Kvotemeldingen

Sjømat Norge mener det er bra og nødvendig at regjeringen går inn for endringer i kvotesystemet. Det nye kvotesystemet legger bedre til rette for ressursutnyttelse og helårige arbeidsplasser.

Fire år etter oppnevningen av Eidesen-utvalget presenterte regjeringen i juni 2019 meldingen «Et kvotesystem for økt verdiskaping». I meldingen til Stortinget foreslås det flere nye mekanismer som skal bidra til større fleksibilitet, bred legitimitet og et kvotesystem som legger til rette for økt verdiskaping.

Usikre rammevilkår har preget fiskerinæringen i flere år. Sjømat Norge poengterer at næringen nå trenger ro og forutsigbare rammebetingelser ved at man får en varig løsning på plass. Kvotesystemet i fiskeriene må sikre verdiskaping, men vi har de siste årene sett nødvendigheten av å reformere systemet. Sjømat Norge er svært opptatt av å øke verdiskapingen gjennom lønnsom foredling av fisk i Norge, og i den forbindelse er kvotesystemet en viktig rammebetingelse. Vi trenger en differensiert fiskeflåte som kan levere fangst av god kvalitet gjennom hele året, som utnytter tilgjengelige ressurser på en bærekraftig måte og som har mulighet til å spesialisere driften. Helårige arbeidsplasser er en viktig forutsetning for at fiskeindustrien i Norge skal være attraktiv og konkurransedyktig. Ustabil råstofftilgang gjør det krevende å drive lønnsom produksjon hele året. Sesongvariasjon er en naturlig del av det å høste fra havet, men vi ser samtidig at det er fullt mulig å oppnå en råstofftilgang som er bedre tilpasset fiskeindustriens behov.

Sjømat Norge har i likhet med fiskernes organisasjoner vært negative til å innføre en ordning med en statlig kvotebeholdning. Spørsmålet ble drøftet med medlemmene i hvitfisknæringen på et medlemsmøte i oktober 2019. Sjømat Norge mener at en slik ordning reelt er en innføring av ressursbeskatning på fiskeriene. Kvotemeldingen behandles i Stortinget våren 2020.

NOU 18:2019 Skattlegging av havbruksnæringen

Spørsmålet om skattlegging av havbruksnæringen har fått mye oppmerksomhet i 2019. Bakgrunnen for at Stortinget i 2018 ba regjeringen nedsette et offentlig utvalg om havbruksskatt var knyttet til spørsmålet om hvordan vertskommunene kunne få mer stabile inntekter enn det Havbruksfondet gir, samtidig som Finansdepartementet varslet at de vurderte innføring av grunnrentebeskatning. Stortinget ba derfor om en helhetlig vurdering som også skulle inkludere den internasjonale konkurransesituasjonen for havbruksnæringen. Mandatet og sammensetningen av utvalget pekte derimot i retning av en statlig grunnrentebeskatning.

Våren 2019 reagerte vertskommuner og politikere langs kysten sterkt på vurderingene om å innføre grunnrentebeskatning og at mandatet for utredningen avvek fra Stortingets oppdrag. Både Senterpartiet, FRP og Høyres landsmøter sa da klart nei til innføring av en grunnrentebeskatning. Venstre og KRF var også negative til dette. Arbeiderpartiet var i sine kommentarer svært skeptiske til innretningen på mandatet.

4. november 2019 la utvalget frem sin rapport, der flertallet gikk inn for en statlig grunnrenteskatt på havbruk. Flertallet går inn for at Havbruksfondet avvikles, inntektene overføres til staten, og at det innføres en statlig grunnrenteskatt på 40%. Kommunene kan få en produksjonsavgift, men denne bør utjevnes via det kommunale inntektssystemet. Flertallet ønsket samtidig å avvikle markedsavgiften og kommunenes rett til å utskrive eiendomsskatt på havbruksanlegg. Mindretallet som har bestått av Grethe Fossli fra LO, Helge Moen fra NHO og Ole Haugen fra KS avviser forslaget om grunnrentebeskatning, vil videreføre salg av vekst hvor midlene går til Havbruksfondet, gjøre utbetalingene mer forutsigbare og åpner for en form for avgift til kommunene. Flertallet i utvalget foreslår altså en omfattende, statlig grunnrenteskatt pålagt havbruksnæringen.

I dag sikres kommunene store inntekter gjennom havbruksfondet. 70% av inntektene ved salg av ny produksjonskapasitet går direkte til de kommunene som har avsatt areal til næringen. Havbruksfondet ga i 2018 havbrukskommunene 2,7 milliarder kroner, og i tillegg solide bidrag til staten og fylkene. I 2019 ble det utbetalt 458 millioner til havbrukskommunene, og i 2020 er det klart for en ny hovedrunde med salg av produksjonskapasitet. Mindretallet i utvalget ønsker å videreføre denne ordningen, men åpner for en form for lokal avgift hvis inntektene fra konsesjonssalget skulle svikte. Flertallet i utvalget ønsker derimot å avvikle hele ordningen til fordel for en statlig grunnrenteskatt.

Sjømat Norge har lenge pekt på at en grunnrenteskatt vil hemme utviklingen i de marine næringene. Først og fremst mener vi det ikke er grunnlag for denne type skattlegging da næringen står for innsatsfaktorene selv og er en mobil næring. Det er ingenting som høstes fra fellesskapets ressurser. Man låner en periode et areal tilhørende vertskommunen. Havbruk er konkurranseutsatt industri som nå opplever en enorm satsning på produksjon av laks i svært mange land. Geografinøytral teknologi gjør det mulig å drive lakseoppdrett nær sagt overalt. Næringen har behov for massive investeringer for å sikre bærekraftig produksjon i årene som kommer og en 40% særnorsk tilleggsskatt på overskuddet vil selvsagt bremse investeringer og næringsutvikling. Vi frykter at en slik skatteform vil bidra til at de globale investeringene rettes mot andre produksjonsland og i retning av geografinøytral teknologi i utlandet.

Sjømat Norge har i 2019 belyst konsekvenser av en slik skattlegging. Vi startet utarbeidelse av vårt hørings svar som ble sendt inn i 2020. Styret i Sjømat Norge har fortløpende vurdert retning på vårt arbeid. Sjømat Norge avholdt eget medlemsmøte for å diskutere hørings svar og mulige løsninger. Medlemmene ønsket at Sjømat Norge skulle finne innspill til modeller sammen med vertskommunene som gikk på en videreutvikling av Havbruksfondet og åpnet for at Sjømat Norge kunne støtter innføring av en ordning i samråd med NFKK og Norsk industri.

Det er ventet at saken behandles i Stortinget våren 2020.

Sjømat Norge har hatt en viktig og sentral stemme i spørsmålet om grunnrente med blant annet Geir Ove Ystmark som en tydelig talsperson.

En konkurransedyktig og kunnskapsbasert havbruksnæring

Sjømat Norge arrangerte under Arendalsuka 2019 et seminar sammen med Norsk Industri hvor tema var havbruksnæringens situasjon og vekstpotensial i Norge. Professor Torger Reve presenterte der rapporten «En konkurransedyktig og kunnskapsbasert havbruksnæring». Rapporten var skrevet av forskerne Torger Reve, Ragnar Tveterås, Silje Haus-Reve, Bård Misund og Atle Blomgren. Den viste at havbruksnæringen er en av landets klart mest vekstkraftige og lønnsomme næringer, og en av få næringer hvor Norge kontrollerer hele verdikjeden. Det ble i rapporten vist til at næringen må gjennomføre store investeringer i årene som kommer. Forskerne minnet om at næringen er globalt konkurranseutsatt og at Norge må sikre næringen gode rammevilkår for å beholde vår posisjon og for å sikre at havbruket forblir en industriell motor for norsk næringsliv.

Arbeidslivs- og ressurskriminalitet

Arbeidslivskriminalitet og ressurskriminalitet er ikke noe sjømatnæringen kan akseptere. Behovet for å øke innsatsen mot på ressurs- og arbeidslivskriminalitet ble løftet frem av næringen på medlemsmøtet for industri under Sjømat Norges årskonferanse i Trondheim i april 2019. Sjømat Norge har høsten 2019 initiert et tett samarbeid med bemanningsbransjen og LO ved NNN. Senere er også flåtesiden tatt inn i samarbeidet ved Norges Fiskarlag og Sjømannsforbundet. Sammen skal vi se på hvilke tiltak vi kan sette inn.

Samtidig er det diskusjon om ulovligheter innenfor fiskeriene. Saker om svart omsetting og organisert kriminalitet innenfor kongekrabbenæringen har vært en god anledning til å starte rundvasken. Det er også Utvalgsinnstillingen om bedre kontroll med ressursuttaket som har vært ledet av Magnar Pedersen. Vi kan ikke leve med at en hel bransje blir kriminalisert. Nettopp derfor er det viktig at vi selv tar initiativet og tar et oppgjør med de som ødelegger næringen og næringens omdømme.

Felles forum mot rømming

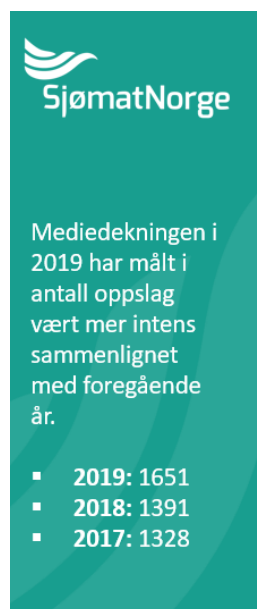
Sjømat Norge, Kystrederiene, Sjømatbedriftene og Norsk Industri gikk høsten 2019 sammen om seks felles tiltak mot rømming. Blant tiltakene er forum for bedre koordinert innsats. Det er av stor betydning at vi har en felles front mot rømming, og at vi deler kunnskap på tvers. I oktober opprettet de fire organisasjonene et eget forum for å dele informasjon, gjennomgå operasjonelle forhold og dele erfaringer fra felt. Forumet vil i tillegg fungere som et felles dialogforum med Fiskeridirektoratet.

Hensikten er å sikre en bred og tverrfaglig innsikt i problemstillinger knyttet til rømmingshendelser. Ved at alle aktører som håndterer levende fisk blir representert ønsker man å styrke bevisstheten og forståelsen for hvilke utfordringer man opplever på de ulike stadiene av fiskens livssyklus. Gjennomgangsmelodien i de seks tiltakene organisasjonene sammen har formet er en styrket koordinert innsats mot rømming, kompetanseheving og sikkerhetskultur fra styrerom til merdkant. I desember 2019 ga imidlertid fiskeriministeren Fiskeridirektoratet i oppdrag å etablere et slikt felles forum, og de fire organisasjonene er enige om at forumet etablert i oktober kan erstattes av forumet som Fiskeridirektoratet skal administrere.

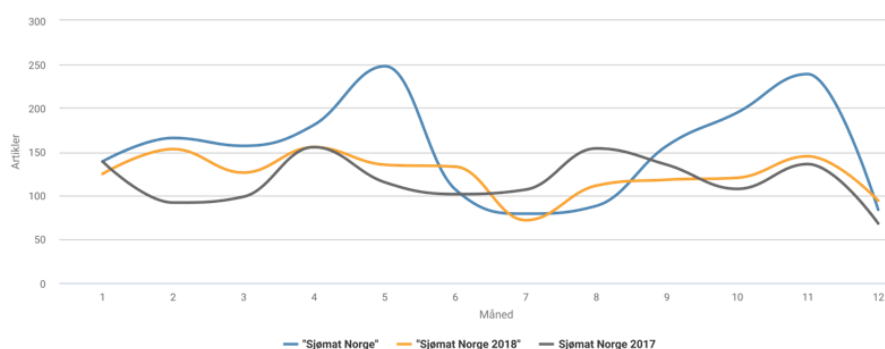
Synlighet i media

Sjømat Norges synlighet i mediebildet illustrerer vårt arbeid som næringsorganisasjon. Sjømat Norge er i løpet av 2019 omtalt i totalt 2 122 artikler. Av de 2 122 artiklene er 1 651 unike.

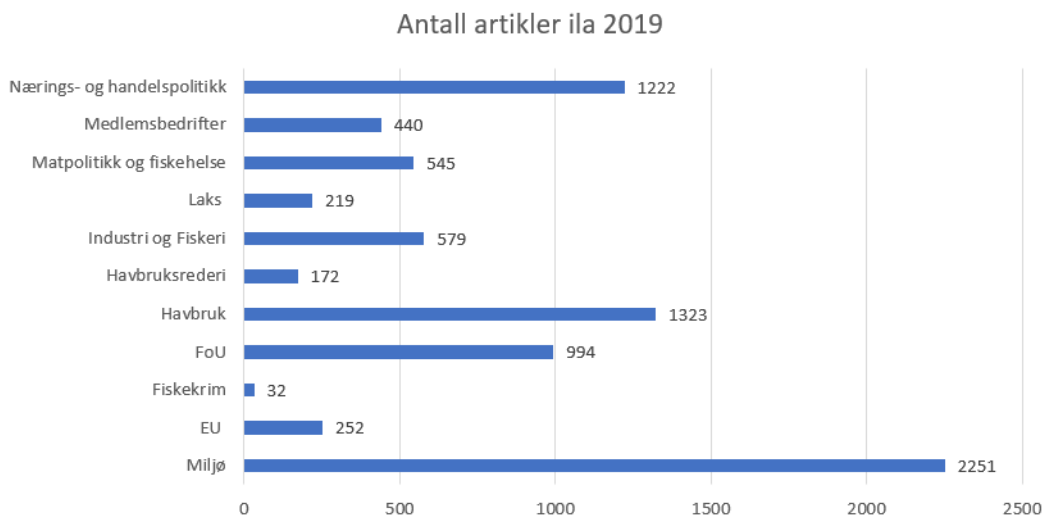
- Av inndelingen havbruk og fiskeri er havbruk klart dominerende i mediebildet. Dette skyldes ikke minst at det i 2019 har vært særlig stort fokus på to sentrale havbrukssaker; algeutbruddet og grunnrentesaken.
- Sammenlignet med foregående år har medieåret 2019 generert en økning på 23,74 prosent sammenlignet med 2018. Fra 2017 til 2018 økte antall klipp med 5,43 prosent.
- Fiskeri- og bransjemediene dominerer dekningen i 2019.

Sjømat Norge i media siste tre år

Medieeksponering tematisk

Retrievers medieanalyse viser at følgende temaer har flest treff: Miljø, Havbruk og Nærings- og handelspolitikk.

*Sjømat Norge er ikke nødvendigvis omtalt eller involvert i medietreffene under de ulike kategoriene.

Styrets vurdering

Arbeidet i Sjømat Norge har også i 2019 vært preget av høyt aktivitetsnivå, både for administrasjonen og organisasjonens tillitsvalgte. Det pågår en rekke prosesser der det er viktig at sjømatnæringen blir hørt, og oppnår forståelse og gjennomslag for våre synspunkter. I 2019 har arbeidet med NOU i tilknytning til skatt på havbruk, NOU om ressurskontroll, arbeid med stortingsmelding om kvotesystemet og økt fokus på arbeidslivskriminalitet dominert arbeidet vårt. Dette i tillegg til løpende arbeidsoppgaver og den generelle debatten rundt sjømatnæringen. Styret opplever at organisasjonen i 2019 har styrket sin posisjon gjennom godt strategisk arbeid, i godt samarbeid med NHO, fagbevegelsen og andre allianser.

Styret konstaterer at Sjømat Norge i 2019 har vokst som organisasjon, og har styrket sin posisjon som sjømatnæringens viktigste interesseorganisasjon.

Styret har fokus på om organisasjonen har tilstrekkelig kapasitet og riktig kompetanse i administrasjonen til å løse oppgavene og håndtere bredden av medlemsbedrifter. Styret er av den oppfatning at organisasjonen er godt rustet til å sikre næringen gode rammevilkår.

Inger-Marie Sperre (sign)
Styreleder

Arne E. Karlsen (sign)
1. nestleder

Elin Tveit Sveen (sign)
2. nestleder

Stig Nilsen (sign)

Egil Magne Haugstad (sign)

Geir Molvik (sign)

Erlend Sødal (sign)

Trude Olafsen (sign)

Inge Berg (sign)

Kristine Hartmann (sign)

Geir Ove Ystmark adm. dir (sign)